

Társadalmi aktivizmus modul

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Project Number: VG-IN-BY-19-30-060140

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés.....	3
2	Elmélet	4
2.1	A társadalmi felelősség és a kollektív társadalmi cselekvés értéke	4
2.2	Társadalmi aktivizmus	4
2.3	Társadalmi aktivizmus és az ifjúság	5
2.4	Környezeti aktivizmus	5
3	Példák a partnerországok fiataljainak környezeti aktivizmusára	6
3.1	Meghatározott szükségletek és releváns ajánlások a partnerországoknak	6
4	A fiatalok bevonása a társadalmi aktivizmusba: pedagógiai megközelítések, gyakorlati útmutatások és támogató anyagok	9
4.1	Az ifjúsági aktivizmus pedagógiai megközelítései	9
4.1.1	Állampolgárság / állampolgári nevelés	9
4.1.2	Oktatás a környezeti állampolgárságért	9
4.2	Gyakorlati útmutatás a diákok társadalmi aktivizmusba való bevonására	10
4.2.1	Ismerjük meg az alapokat	11
4.2.2	Szervezzünk saját kampányt	12
4.2.3	Tanulmányutak	16
4.2.4	Közös tevékenységek	21
4.3	Tippek a tanároknak	27
5	Hivatkozások	29

1 Bevezetés

A társadalmi aktivizmus modul a Plastic Free Heroes tanterv szerves része, amelynek célja a diákok bátorítása és inspirálása arra, hogy innovatív tevékenységekben és tanulási gyakorlatokban vegyenek részt a műanyag használat csökkentése érdekében, ami végül a releváns ismeretek mélyebb elsajátításához és széles körű transzverzális kompetenciák, valamint társadalmi és környezeti attitűdök kifejlesztéséhez vezet. A környezeti aktivizmus kulcsfontosságú szempontjainak és perspektívájának feltárásával a diákok hosszú távú lehetőségeket ismerhetnek meg, és fontos 21. századi készségeket sajátíthatnak el, amelyekre szükség van egy fenntarthatóbb jövő felé való fejlődés során.

Pontosabban, ez a dokumentum meghatározza és leírja a társadalmi és környezeti aktivizmus fő meghatározásait, különös tekintettel a gyermekekre és a fiatalokra, és számos kapcsolódó tanulási tevékenységet tartalmaz. Ennélfogva a modul tartalmazza a társadalmi aktivizmus részletes leírását, és elemzi a társadalmi felelősségvállalás és a kollektív társadalmi cselekvés magas értékét és szükségességét. Ezután bemutatja a társadalmi aktivizmus és a fiatalok kapcsolatát, miközben elmélyül a környezeti aktivizmus fő keretrendszerében, beleértve annak feltárását, hogy mit jelent a klímaváltozás napjaink gyermekei és fiataljai számára. Ezenkívül egy elméleti kutatás készült a társadalmi és környezeti aktivizmus különböző tevékenységeinek példáira a partnerországokban (Ciprus, Görögország, Németország, Magyarország, Románia). Ezzel párhuzamosan a partnerek értékes következtetéseket és javaslatokat tettek, valamint meghatároztak néhány alapvető szükségletet és hiányosságot az országaik társadalmi és környezeti aktivizmusának koncepciójával kapcsolatban.

A modul második része még fontosabb, mivel bemutatja a környezeti állampolgárság fogalmát és átfogó oktatási kereteit, és számos hasznos, kreatív képzési tevékenységet javasol azzal a céllal, hogy támogassa a diákokat személyes és társadalmi életükben, és hatékonyan tudják kezelni a környezeti és szociális problémákat. Különlegessé teszi ezt az útmutatót az, hogy a projekt konzorciumának tanárai és tagjai által ihletve hasznos információkat és oktatási gyakorlatokat dolgoz ki a társadalmi és környezeti aktivizmusról, felhasználva korábbi tanulási és tanítási tapasztalataikat. Végül pedig a modul hasznos tippet és javaslatokat kínál, amelyek hatékonyan támogathatják és ösztönözhetik a tanárokat arra, hogy a diákokkal együttműködve tanítsák és gyakorolják a társadalmi és környezeti aktivizmust oktatási és tanulási útjuk során.

A modul oktatási anyaga a környezeti állampolgárság iránti aktivizmusra összpontosít, és ennek alapján a diákoknál várhatóan:

- kifejlődik a polgári szerepvállalás készsége, és megtanulnak a saját hangjukon megszólalni
- szolidárisabbak lesznek, és kialakul a közösséghez tartozás érzése
- megjelenik a nyitott szemlélet, és a különböző nézetek és vélemények tiszteletben tartása és értékelése

- fejlődnek a kritikus gondolkodás és a problémamegoldó képességek
- összekapcsolódik az iskola és a mindennapi élet a közösségükben és lakó környezetükben
- azonosítják és megértik a műanyagszennyezés súlyos következményeit
- megismerik a környezeti problémákkal és a műanyagszennyezéssel kapcsolatos jogszabályokat
- a környezeti problémákra és azok emberi életre és természetre gyakorolt negatív hatásaira összpontosul a figyelmük
- részt vesznek több kutatáson alapuló tanulási folyamatban, fejlődik a kutatási készségük
- empatikusabbak lesznek
- fejlődnek a csapatmunkához szükséges, kommunikációs és döntéshozatali készségeik
- fejlődnek az előadói és prezentációs készségeik
- fejlődnek a társadalmi és környezeti aktivizmushoz kapcsolódó készségeik

2 Elmélet

2.1 A társadalmi felelősség és a kollektív társadalmi cselekvés értéke

A kollektív társadalmi cselekvés fontos szempontja a megbízható információkhoz való hozzáférés, mivel így az állampolgárok változásokat hozhatnak létre, megkérdőjelezhetik a feltételezéseket és megerősíthetik az álláspontjukat. Pontosabban, Henderson (1974) kijelentette, hogy "a fogyasztóvédelem, a környezetvédelem, a béke és a társadalmi igazságosság érdekében kifejtett polgári mozgalmak felemelkedése az információ meggyőző erejének szinte intuitív megértésén alapszik".

Ezenkívül a kollektív társadalmi cselekvés kimondottan fontos a fiatal aktivistáknál, mivel még nem érték el azt a kort, amikor már támaszkodhatnak az állampolgári jogaikra, például szavazati illetve választási jogosultságukra. Így értékes lehet számukra, ha más lehetőségeik is vannak arra, hogy kifejezzék magukat, és érvényesítsék politikai szubjektivitásukat, például művészeti alapú gyakorlatokon vagy kampányokon keresztül, online petíciókon vagy közösségi médián keresztül (Lewicki & O'Toole, 2017).

2.2 Társadalmi aktivizmus

A társadalmi aktivizmus katalizátorként működhet a társadalmi mozgalmak fejlődésében, egyúttal felgyorsíthatja a részvételi demokrácia terjedését a társadalomban. A társadalmi aktivizmus sokféle formában fejezhető ki, például levélírással vagy masszív tiltakozással. Ez azt is megmutatja, hogy az emberek hogyan tudnak teljesen együtt dolgozni és elköteleződni egy

közös cél érdekében, és mennyire vesznek részt a döntéshozatalban és a társadalmi életben. (Dumitrascu, 2015)

Tilly (1978) és King & Soule (2007) szerint a társadalmi aktivizmus olyan esetekként határozható meg, amikor az egyének vagy egyének csoportja az intézményesített befolyási hálózatokhoz való teljes hozzáférés nélkül részt vesz és elkötelezett egy kollektív cselekvés iránt egy észlelt társadalmi probléma kezelése érdekében, vagy hogy megkönnyítse, illetve javítsa a meglévő társadalmi status quót.

2.3 Társadalmi aktivizmus és az ifjúság

Bátorító tény, hogy a fiatalok valóban bírálhatják az életüket korlátozó feltételeket, és számos esetben a stratégiai ellenállás beépül a fiatalok mindennapi életébe, például versmondás vagy részvételi cselekvés révén, a közösségi problémák felkutatása és megoldása végett. A világ számos társadalmi mozgalma kimondottan támaszkodott a fiatalok stratégiai ellenállására. Sőt, a fiatalok viselkedésében rejlik egy logika, és a felnőttekhez hasonlóan a fiatalok is képesek az ésszerű választásra és megítélésre (Males, 2006).

Az ifjúság polgári szerepvállalása előmozdításának egyik kreatív módja az, hogy bizonyos felelősséget kapnak a mindennapi élet valós helyzeteiben, és intézkedéseket kell hozniuk számos tevékenységben, például a későbbiekben ebben a modulban javasolt motivációs tevékenységekben.

2.4 Környezeti aktivizmus

A környezeti állampolgárság szorosan kapcsolódik az aktivizmushoz, mivel a környezeti állampolgárság az ENEC (2018) szerint magában foglalja a környezeti jogok és kötelességek kifejezését, az aktív és értelmes részvételhez és a politikai részvételhez szükséges képességek és képesítések fejlesztését a releváns kérdések és problémák kezelésében, miközben szükség van arra, hogy a polgárok demokratikus módon, egyénileg és kollektíven cselekedjenek. Emellett Smederec-Lalic et al. (2020) megemlíttette, hogy a környezeti állampolgárságnak azon a képességen kell alapulnia, hogy a polgárok részt vehetnek a természeti környezettel kapcsolatos közjó megőrzésében. Így nyilvánvaló, hogy az aktivizmus hatékony módja lehet a környezeti állampolgárság kifejezésének és megtestesítésének.

3 Példák a partnerországok fiataljainak környezeti aktivizmusára

3.1 Meghatározott szükségletek és releváns ajánlások a partnerországoknak

Ciprus

Cipruson az iskolákban nem ösztönzik egyértelműen sem a társadalmi, sem a környezeti aktivizmust. Kutatásunk révén megállapíthatjuk, hogy a társadalmi aktivizmus nem szerepel az iskolai tantervben. Van azonban egy modul az állampolgári nevelésről és az elkötelezettségről (Politikai Agogi), de ezt az iskolai tanterv magasabb osztályaiban (16-18 éveseknek) tanítják, és nem kötelező minden középiskolás diák számára, hanem csak azoknak, akik klasszikus tanulmányokat folytatnak, például történelmet. Ez a modul főleg az Európai Unióval, a ciprusi nemzeti törvényekkel és kormányzati rendszerrel kapcsolatos tantárgyakat fedi le, és röviden kitér néhány környezeti kérdésre, például a környezetromlásra és az energiaproblémára. Ráadásul ez a modul nem arra ösztönzi a diákokat, hogy lépéseket tegyenek a környezeti kérdésekben.

Bizonyos tantárgyak keretében tanítanak az iskolákban a témákról, mint például az újrahasznosításról, a klímaváltozásról és a műanyag szennyezésről, de a legtöbb esetben ezeket a témákat a tanárok előadásai formájában tárgyalják.

A ciprusi helyzet elemzése után számos módszert javasolhatunk a környezeti aktivizmus támogatására az iskolákban. A tanároknak fokozottabban kell fellépniük, és tanórán kívüli projekteket kell szervezniük a diákok számára, és elő kell mozdítaniuk a társadalmi aktivitást egy-egy közösségben ahelyett, hogy csak otthon vagy az iskola területén tesznek az ügyért. Ezen túlmenően az iskolák együttműködhetnek más szervezetekkel, hogy képzést kapjanak a diákok társadalmi aktivizmusának előmozdításáról. Ráadásul az interaktív módszertanok, például filmklippek vetítése, majd az osztályban folytatott megbeszélése felbátoríthatja a diákokat arra, hogy társadalmilag aktívabbak legyenek, és elkezdjék a változásokat. A diákoknak aktívabbá kell válniuk olyan tevékenységek révén, amelyeket a közösség javára szerveznek, közeleli figyelemfelkeltő kampányokban való részvétel révén, szórólapok és oktatási anyagok átadásával a közösség számára, valamint részt vehetnek egy közösségi alapú akcióban, például a tengerparti "nagytakarításban".

Görögország

Görögországban az iskolák környezeti aktivizmusát nem támogatják rendszeresen. Csak néhány „egyszeri” tevékenység létezik, és a diákok nem tudják mélyen megérteni a környezeti aktivizmust, így jelentős igény van a környezeti és társadalmi aktivizmusra. Annak ellenére, hogy a tanárok és a diákok tisztában vannak a műanyagszennyezés problémáival és az azokkal járó hátulütőkkel, nincsenek teljesen tisztában a környezetvédelemmel kapcsolatos

intézkedésekkel, például a műanyagok újrahasznosításával és használatának csökkentésével. Ennél is fontosabb, hogy a diákok csak az újrahasznosításra koncentrálnak, mint a környezetvédelem egyik módjára, és nem kapnak elegendő információt a klímaváltozás szélesebb körű képéről.

Görögország esetében a fiatalok környezeti aktivizmusának számos olyan aspektusa van, amely javításra szorul. Számos erőfeszítést kell támogatni a diákok aktivizálása érdekében azzal a céllal, hogy önkéntes környezeti akciókat folytassanak, és végül megmutassák, hogy van valódi cselekvés és nem szabad elégedetten hátradőlni. Ajánlás: az iskolák olyan szakértőket hívhatnak meg, akik a környezeti problémák kezelésére szakosodtak, több oktató jellegű kirándulást lehetne szervezni, és a tanárok több időt tölthetnének el a releváns oktatási videókkal és dokumentumfilmekkel. Egy másik értékes ajánlás lehet az iskolák együttműködése diákcsoportok létrehozásával és egy közös cél felkarolása.

Németország

Figyelembe véve az ehhez a modulhoz készített dokumentációs kutatást és a korábban elvégzett igényelemzést, míg Németországban a diákok társadalmi és környezeti szempontból aktívak és részt vesznek a környezeti kezdeményezésekben, úgy tűnik, hogy hiányzik a társadalmi aktivizmus mint tananyag a német oktatási rendszerben. Így a helyzet meglehetősen hasonlít a többi partnerországéhoz.

Figyelembe véve a fenti németországi hiányosságokat és szükségleteket, egy, a társadalmi aktivizmus szempontjait is tartalmazó tanterv előnyös lesz a német oktatási rendszer számára, pláne ha az magában foglalja a különböző környezeti kezdeményezéseket országszerte, és képes lesz a diákok meglévő ismereteinek fejlesztésére. Például több modult lehetne kifejleszteni, és több előadást lehetne szervezni az iskolákban, amelyek felvázolják a műanyagszennyezést és azt, hogy a diákok miként léphetnek fel az aktivizmus révén. A vonatkozó dokumentumfilmek, esettanulmányok és gyakorlatok szintén hasznos eszközök lehetnek a diákok környezeti aktivizmusához.

Magyarország

Magyarország szempontjából fontosnak tűnik olyan különleges (nemzeti vagy nemzetközi) napok megtartása, mint a Környezetvédelmi Világnap június 5-én, a Föld Napja április 22-én és a Zero Waste Week november negyedik hetében. Ezek a napok kiváló lehetőséget kínálnak a különböző figyelemfelkeltő rendezvények megszervezésére, valamint a zöld témákra való aktív felhívásra, amiken a diákok könnyedén részt vehetnek, de a magyar iskolákban nincs folyamatos oktatás a környezeti állampolgárság és aktivizmus érdekében. Ugyanakkor, figyelembe véve az igények elemzését, a diákok részvételének hiányát figyelték meg a releváns akciókban, mivel a diákok általában csak otthon aktívak újrahasznosítás és műanyagcsökkentés terén, ugyanakkor nincs kuka az újrahasznosító anyagokra minden iskolában, és a diákok nem tudnak annyit újrahasznosítani, amennyit csak akarnak.

Ezért Magyarország számára nagy lehetőség a környezeti aktivizmushoz kapcsolódó tevékenységek kidolgozása és támogatása, valamint a fiatalok társadalmi és környezeti problémákban való aktívabbá tétele. Például a diákok bekapcsolódhatnak klímaváltozási demonstrációkba, a helyi hatóságok által meghirdetett akciókba, szemétszedésekbe, műanyagmentes kihívásokba, vagy elősegíthetik a tudatos vásárlást a nagyközönség számára, és csomagolásmentes megoldásokat kereshetnek. Sőt, a magyarországi partnerek ajánlásai szerint a biológia és a technológia ötvözése érdekes a diákok számára, mivel ez hatékony módja lehet a fenntarthatóság tudatosításának. Ezenkívül a művészet és a kreatív energiák bevonása felhasználható a műanyagszennyezés elleni küzdelemre. Magyarországon a körforgásos megközelítés hangsúlyozására van szükség, mivel például a szemétszedési akciók nem oldják meg a problémát, és egy nagyobb akció részének kellene lenniük, amely a fenntarthatóság által jellemzett körkörös megközelítésre összpontosít.

Románia

Romániában a környezeti nevelés szintén nem része a kötelező tantervnek, de a természettudományi órákon van néhány fejezet a környezeti problémákról. Az elmúlt években néhány nemzeti programra került sor annak érdekében, hogy a diákokat a hulladék csökkentésére, a különféle anyagok újrafeldolgozására és újrafelhasználására oktassák, de ezek mind önkéntes alapon működtek, és eredményeik nem változtatták meg lényegesen az állampolgárok újrafeldolgozásról alkotott véleményét. Így sok olyan diák van, aki nincs teljesen tisztában az újrahasznosítás helyes módszerével.

Romániai partnereink szerint nagy szükség van a diákok környezeti aktivizmusának és általában a környezeti nevelés támogatására. Mivel nincs a környezeti nevelésnek szentelt fő tantárgy, és nincs is aktivista jellegű továbbképzés, lehetséges megoldás lehet a diákok által választható tanfolyam, miközben egyre több tanórán kívüli tevékenység vagy projekt növelheti a lakosság tudatosságát és fokozza a diákok aktivitását. Fontos lenne a környezetvédelmi események, oktató kirándulások, szemétszedések, civil szervezetekkel és helyi önkormányzatokkal való együttműködés, valamint egyéb kreatív tevékenységek, például a környezetvédelem szempontjából releváns művészeti kiállítások megszervezése. Ezenkívül interaktívabb online eszközöket lehetne használni a tudatosság növelésére és a diákok aktívabbá tételére az éghajlatváltozással szembeni fellépéssel kapcsolatban. Figyelembe véve a romániai iskolák helyzetét, egy másik hasznos javaslat több látogatás megszervezése a műanyagszennyezés megelőzésével foglalkozó szakemberek bevonásával, miközben az ország leginkább érintett területein tett látogatások a műanyagszennyezés hatásainak elemzésére szintén előremutatóak lehetnek.

4 A fiatalok bevonása a társadalmi aktivizmusba: pedagógiai megközelítések, gyakorlati útmutatások és támogató anyagok

4.1 Az ifjúsági aktivizmus pedagógiai megközelítései

4.1.1 Állampolgárság / állampolgári nevelés

Az állampolgárság / állampolgári nevelés fontos aspektusa, hogy a fiatal diákoknak nemcsak ismerniük kell a polgári folyamatokat, hanem aktív állampolgárként is részt kell venniük a releváns tevékenységekben (Youniss & Levine, 2009; Ross, 2012). Más szavakkal, az állampolgárságra nevelés lehetőséget teremt a diákoknak számos társadalmi attitűd és érték felfedezésére, hogy feltérképezhessék és megismerhessék azt a társadalmat, amelyben szívesen élnének (Dobson, 2007).

Így nagy szükség van az oktatási kezdeményezésekre, amelyek arra ösztönzik a fiatalokat, hogy aktívan vegyenek részt a különböző akcióiban, például a társadalmi akciókban és az önkéntességben. Különösen fejlesztenünk kell a diákok polgári hatékonyságát, amely megalapozza azt a kognitív meggyőződést, hogy változást tudjanak elérni közösségükben, iskolájukban vagy a környezetükben (Mitra & Serriere, 2012).

Ebben a modulban a cselekvés és a párbeszéd révén történő tanulásra fogunk összpontosítani, és a javasolt tevékenységek ebben a keretben mozognak. Ez a választás azon az érven alapul, hogy a párbeszéd és a cselekvés kombinációja fejlesztheti a diákok kritikus gondolkozását, és így hatékonyabban tudják kezelni a problémákat (Freire, 1973; Wood és mtsai, 2018). Ez által inspirálva számos más típusú tanulási tevékenységet fejlesztettek ki, amelyek gyermekközpontú és élményalapú gyakorlatok, és támogatják, elősegítik a jobb világ elérését célzó kommunikációs és cselekvési képességeket (Westheimer & Kalne, 2004). Ezt az irányt figyelembe vettük modulunk tevékenységei kidolgozása során is.

4.1.2 Oktatás a környezeti állampolgárságért

A környezeti nevelést két irányban fejlesztik: az ökológiai műveltség és az állampolgári / polgári műveltség terén. Az ökológiai műveltséget az a képesség jellemzi, hogy az ökológiai ismereteket, gondolkodási és mentális szokásokat felhasználja a világban éléshez, gyönyörködéshez és / vagy tanulmányozásához. A polgári műveltség az a képesség, amely a társadalmi struktúrák, készségek és mentális magatartás megértésének felhasználására való képességet fejezi ki a társadalomban való részvétel és / vagy a társadalom tanulmányozása érdekében (Berkowitz, Ford és Brewer, 2005).

Ebben a modulban a környezeti állampolgárságra koncentrálunk, amely a környezeti nevelés végső célja. Ennélfogva a környezeti állampolgárság a motiváció, az önbizalom és az értékek tudatosításának fejlesztésére és támogatására utal, valamint felvértez olyan gyakorlati bölcsességgel és képességekkel, amelyek által gyakorlatba ültethető ökológiai műveltségre teszünk szert. Ezenkívül a környezeti állampolgárság magával vonja azt, hogy mások is megszerezzék és rendelkezzenek megfelelő ismeretekkel, készségekkel és attitűdökkel annak érdekében, hogy meghatározzák a természeti környezetünk iránti érdemi tisztelet kialakításához szükséges értékeket és célokat, és ennek megfelelően cselekedhessünk, a választásunk és azok következményei legjobb ismerete alapján (Berkowitz, Ford és Brewer, 2005).

Dobson (2007) szerint a környezeti állampolgárságra nevelésnek három fő szempontja van:

- Az emberi és állati jogok védelme, ahogy azokat minden oktatási gyakorlatnak tiszteletben kellene tartania.
- Az igazságosság, amely a környezeti állampolgárság kulcsfontosságú eleme kell hogy legyen.
- Minden polgár fenntartható és folyamatos fejlődése.

4.2 Gyakorlati útmutatás a diákok társadalmi aktivizmusba való bevonására

Az alábbi tevékenységek a fent említett elméleten és a kutatási eredményeinken alapulnak a képzési igények elemzéséről szóló jelentésünkben (IO2), ahol több, a környezeti neveléssel kapcsolatos igényt azonosítottunk, és megvizsgáltuk a diákok preferenciáit arról, hogy mi ösztönözheti őket arra, hogy aktívabb részt vállaljanak a társadalmi és környezeti problémák kezelésében. A diákok például azt mondták, hogy szeretnék többet megismerni a környezetről tereplátogatások és kirándulások során, valamint a kreatív tanulási módszerekben való részvétellel. Ezen kívül szeretnék részt venni tanórán kívüli projektekben, és további információkat megtudni a környezeti problémákról és a műanyagszennyezésről. Ezért megpróbáltuk követni ezt az irányt, és az alábbi tevékenységeket dolgoztuk ki a diákok környezeti aktivizmusához kapcsolódóan.

Öt tevékenység kategóriát hoztunk létre (Az alapok elsajátítása, saját kampány elkészítése, tanulmányutak és együttes munka). A tanárok / oktatók tetszőleges tevékenységet választhatnak tetszőleges sorrendben, az első tevékenység kivételével, mivel ez elméleti alapot nyújt a diákok számára amit a kezdeti szakaszban követni kell.

A diákok az alábbi tevékenységek által képesek lesznek:

- jobban megérteni nemcsak a környezeti kérdéseket (például a műanyagszennyezést) és a társadalmi aktivizmust, hanem belső erősségeiket és képességeiket is kifejleszthetik a pozitív változás elősegítésére,
- inspirációt és motivációt kapnak a környezetbarátabb társadalom felé való fellépéshez.
- a közösségi összetartozás kiépítésére,
- empatikusan hozzáállni a környezeti problémákhoz és a műanyagszennyezéshez.
- olyan magatartás kialakítani, amely erkölcsi, kritikus és társadalmilag tudatos változást segít elő,
- a saját szociális készségeik megértésére,
- a kommunikációs képességeik javítására,
- megtanulni, hogyan hallassák saját hangjukat
- fokozni interakcióikat nemcsak társaikkal és tanáraikkal, hanem olyan emberekkel is, akik vezető szerepet töltenek be a társadalmukban, például a közösség tagjaival, a helyi hatóságokkal és a helyi vagy globális civil szervezetekkel.

4.2.1 Ismerjük meg az alapokat

Tevékenység címe: Hogyan lehetek környezeti aktivista?	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	Ez fontos tevékenység a tanárok és a pedagógusok számára e gyakorlati útmutató használatakor. Ez a kezdeti tevékenység segít a diákoknak megérteni a műanyagszennyezés összes fontos aspektusát, beleértve az okokat, következményeket és a lehetséges megoldásokat, és hogy végső soron teljes mértékben tisztában legyenek azzal, hogy miért kell fellépniük a szennyezés ellen. Ezenkívül megtanulják a társadalmi aktivizmus értékét. Így a diákok jobban megismerik a környezeti problémákat, megkeresik belső erősségeiket és képességeiket a pozitív társadalmi változások fokozására, valamint inspirációt és motivációt kapnak a környezetbarátabb társadalom felé irányuló fellépéshez.
Szükséges anyagok	<ul style="list-style-type: none"> • Papír, post-it, ceruzák, jelölők, tollak, zsírkréták stb. • Faliújsághoz: az elméleti keret fő elemei (információk az előző szakaszból) és • a diákok legjobb ötletei a környezeti aktivizmussal kapcsolatos cselekedetekre.
Helyszín	Ez a tevékenység lefolytatható az osztályteremben vagy a szabadban, például tereplátogatás vagy kirándulás során.
Időtartam	1 - 2 óra
Instrukciók	A tanároknak/oktatóknak fel kell használniuk a modul előző

	<p>szakaszaiban elemzett elméleti információkat annak érdekében, hogy minden elméleti definíció egyértelmű legyen, és megemlíthessék a környezeti aktivizmus lehetséges és hatékony módjait. Ezért olvassák el figyelmesen az egyes definíciókat, amelyek relevánsak a társadalmi aktivizmus, a környezeti aktivizmus, az állampolgári/polgári nevelés és a környezeti állampolgárságra nevelés szempontjából. Jegyzeteket készíthetnek, további információkat vagy újabb példákat kereshetnek az országában.</p> <p>Ezután próbálják meg elmagyarázni ezeket a diákoknak, és tudatosítsák bennük, hogy az aktivizmus kreatív módjaival kifejezhetik magukat és cselekedhetnek a környezetbarátabb és fenntarthatóbb jövő érdekében.</p>
<p>Tippek & Ajánlások</p>	<p>A tanároknak/oktatóknak minden oktatási anyagot a tanulók igényeire kell átszabniuk. Döntő fontosságú megértetni velük a társadalmi aktivizmust, a környezeti aktivizmust, az állampolgárságot/állampolgári oktatást és a környezeti állampolgárságra nevelést.</p>

4.2.2 Szervezzünk saját kampányt

<p>Tevékenység címe: Csomagolás nélküli Flash Mob</p>	
<p>Célok, kompetenciák és tanulási eredmények</p>	<p>Ez a tevékenység segíti a diákokat abban, hogy alternatív módokat találjanak az aktivizmus kifejezésére és gyakorlására. Emellett lehetőséget kínál a diákoknak arra, hogy fejlesszék szociális és kommunikációs készségeiket azáltal, hogy javítják kapcsolataikat társaikkal, tanáraikkal és másokkal. Ezenkívül a diákok képesek lesznek fejleszteni az erkölcsi értékeiket és a kritikus gondolkozásukat.</p>
<p>Szükséges anyagok</p>	<p>A diákoknak rendelkezniük kell saját újrahasználatos táskákkal, téglával vagy más újrahasználatos élelmiszer-tárolókkal, valamint vászontáskákkal a bevásárláshoz.</p> <p>A tevékenységhez táblára is szükség van.</p>
<p>Helyszín</p>	<p>A helyszín megválasztása lehet bevásárlóközpont, piac vagy áruház. A cél egy olyan bevásárlóüzlet közelében található hely, ahol sok ember halad el mellettük, például egy szupermarket.</p>

Időtartam	2-3 óra
Instrukciók	a diákok kidekorálhatnak egy asztalt az újrahasználatos tasakok és edények használatának promótálásáról szóló plakátjaikkal. A diákok használhatják saját újrahasználatos táskáikat, tégléket vagy más újrafelhasználható élelmiszertároló-edényeket és vászonzacskókat is a vásárlásukhoz, hogy mindenki megmutassa, mennyire egyszerű és könnyű környezetbarát módon vásárolni. A cél az, hogy az ügyfelek rájöjjenek, hogy az egyszer használatos műanyagok mellett számos alternatíva létezik.
Tippek & Ajánlások	A diákok és a tanárok ugyanabba a színbe (lehetőleg zöldbe) öltözhetnek, hogy jobban felismerhetőek és láthatóbbak legyenek. Nagyon jó lenne együtt fényképezkedni, miközben keveredhetnek más vevőkkel is, és közben mindenkit arra ösztönöznek, hogy csomagolás nélkül vásároljanak.

Tevékenység címe: Alkoss a bolygó megóvásáért!	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	A tevékenység során a diákok megtanulják megkeresni a műanyag-hulladék újrafelhasználásának vagy feldolgozásának kreatív módjait, hogy azok újra hasznosak legyenek, azáltal, hogy műanyagból hoznak létre művészeti alkotásokat, miközben átadják a többieknek a hulladékkezelésről tanultakat. Így a diákok művészi készségeiket felhasználva alkotják meg a műveiket műanyagból, és kreatívan kapcsolják össze a mindennapi életüket a műanyagszennyezés problémájával. Ezenkívül ez a tevékenység segíteni fogja a diákokat abban, hogy kifejazzék önmagukat miközben ihletet kapnak, és a közös alkotás során fejlesztik együttműködési készségüket is.
Szükséges anyagok	A diákok használhatnak bármilyen anyagot, amelyet csak akarnak vagy ami egyszerűen megtalálható a környezetükben, különös tekintettel a műanyagokra. Szükségesek olyan anyagok is, amelyekkel plakátot készíthetnek a végrehajtott akciójukról. Jó ötlet újra felhasználni az anyagokat a plakátokhoz.
Helyszín	A diákok művészeti alkotásaikból kiállítást hozhatnak létre iskolájukban, vagy még jobb ha a környékükön vagy a városukban egyéb helyszínen

	állítják ki alkotásaikat.
Időtartam	Az időtartamnak elegendőnek kell lennie ahhoz, hogy a diákok megvalósíthassák az eltervezett alkotásaikat, és hogy megszervezhessék a kiállítást.
Instrukciók	<p>A művészet hosszú múltra tekint vissza a politikai és társadalmi aktivizmusban, és a diákok könnyen létrehozhatják saját művészetüket. Így a diákok gyűjthetnek műanyagokat, és kreatívak lehetnek azok felhasználásával. Bármit el készíthetnek, amit csak elképzelnek. Miután befejezték művészeti alkotásaikat, kiállítást rendezhetnek, hogy bemutassák őket iskolájukban vagy a környékükön/városukban.</p> <p>Információs reklámkampányt is létrehozhatnak, és hatást gyakorolhatnak másokra a műanyag hulladék problémájával kapcsolatban azáltal, hogy szabadon kifejezik magukat különböző módokon, ahogy csak szeretnék, pl. plakátkészítés (fotózás, illusztráció, művészet és design, kollázs, videó, videó-animáció, festmény, vers, történet-elbeszélés, cikk, dalírás, tánc, színházi előadás stb. segítségével.</p>
Tippek & Ajánlások	Fontos hangsúlyozni a műanyag problémát: hogy ezer alakban mindenhol megtalálható, miközben a műanyagokat újra és újra fel lehetne használni. Ennélfogva ennek a tevékenységnek az az alap gondolata, hogy a diákok rájöjjenek, hogy a műanyag tárgyakat nem használhatjuk egyszer használatos, eldobható formában, amikor a legtöbbjük lebomlása akár 1000 évig is eltarthat.

A tevékenység címe: Alkoss szatirikus, humoros rajzot, karikatúrát!	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	Ez a tevékenység a fontos környezeti problémák tudatosítására irányul, kreatív és informális tanulás útján. E tevékenység révén a diákok javíthatják érzékenységüket a környezeti problémák és a műanyagszennyezés káros következményei iránt, fejleszthetik és támogathatják kommunikációs készségeiket (verbális és nonverbális), és megerősíthetik kapcsolataikat társaikkal és tanáraikkal.
Szükséges anyagok	Papír, ceruzák, jelölők, zsírkréták stb.
Helyszín	A diákok rajzokat készítenek az osztályteremben.

Időtartam	2-3 óra
Instrukciók	<p>A diákok megrajzolhatják saját karikatúrájukat a műanyagszennyezésről, hogy segítsék az embereknek megérteni e hatalmas és kihívást jelentő probléma jelentőségét. Ugyanakkor a művészi képességekkel rendelkező diákoknak lehetőségük lesz saját "hangjuk" gyakorlására.</p> <p>A tanárok példákkal segíthetik a diákokat, hogy ihletet szerezzenek és karikatúrát készítsenek, például az alábbi témában:</p> <ul style="list-style-type: none"> • egy gyerek a tengerparton, aki kastélyokat épít a műanyagszemétből, • műanyag zacskók, palackok és egyéb csomagolóanyagok között úszó bűvár, • egy tál műanyagokkal tenger gyümölcsei helyett, • híres politikai vezetők (például Donald Trump és Vlagyimir Putyin) műanyagcsökkentésről beszélnek, miközben műanyag szívószállal isznak. <p>Emellett iskolai kiállítás szervezhető az összes karikatúráról, vagy a diákok létrehozhatnak egy digitális magazint, amely tartalmazza a karikatúráikat és magyarázataikat.</p>
Tippek & Ajánlások	<p>A diákok versenyeket is szervezhetnek, amelyeken a legjobb rajzot (a kiállítás látogatóinak szavazatai alapján) kinyomtatják és felkerülnek az iskola hirdető felületére. Vásznon kézitáskákra is nyomtatható.</p>

A fenti tevékenységek révén elsajátítható képességek és tudásanyag:

- ✓ a műanyagszennyezés súlyosságának megértése,
- ✓ a figyelem felhívása a környezeti problémákra és azok emberi életre és természetre gyakorolt negatív hatásaira,
- ✓ a polgári szerepvállalás fejlesztése,
- ✓ a kommunikációs és döntéshozatali készségek fejlesztése,
- ✓ értékteremtés és értékek felvállalása.

4.2.3 Tanulmányutak

A tevékenység címe: ismeretterjesztő film “Legyünk tisztában a műanyagszennyezéssel” címmel	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	<p>A diákok egy műanyagszennyezéssel kapcsolatos dokumentumfilmet készítenek, miután meglátogattak egy műanyagszennyezéssel összefüggő helyszínt vagy helyszíneket, például újrahasznosító üzem, vagy műanyagszennyezés által érintett területet, például tavat vagy tengerpartot.</p> <p>A dokumentumfilm készítésének folyamata ösztönözi fogja a diákok kreativitását, és úgy fogják érezni, hogy mindannyian fontos részesei voltak. Így ez a tevékenység építi a diákok közösségi hovatartozástudatát, és növeli a műanyagszennyezés iránti érzékenységüket. Ráébreszti őket arra, hogy a saját hangjukon is megszólalhatnak, ugyanakkor elengedhetetlen, hogy utat keressenek arra, hogyan lehetnek aktív polgárok, akik pozitív változást hozhatnak a társadalmukban.</p>
Szükséges anyagok	A dokumentumfilm okostelefonnal vagy fényképezőgéppel rögzíthető, ha rendelkezésre áll. Egyszerű „forgatókönyvre” van szükség a dokumentumfilm alapvető struktúrájának megalkotásához, és hozzá kell igazítani az elérhető anyaghoz, az időhöz, valamint a releváns és megfelelő helyekhez.
Helyszín	Különböző műanyagszennyezéssel összefüggő helyek, például újrahasznosító üzem, vagy műanyagszennyezés által érintett terület, például tó, folyó vagy strand.
Időtartam	A forgatás időtartama sok tényezőtől függ, de a javasolt 1 vagy 2 hónapos időtartam elegendő lehet a diákok és a tanárok felkészüléséhez és egy kis dokumentumfilm elkészítéséhez.
Instrukciók	<p>Szervezzünk egy látogatást egy környezetvédelmi szempontból fontos helyen, vagy több helyen, mint például újrahasznosító-üzemek és hulladéklerakók, vagy tavak, folyók és strandok. A látogatás előtt készítsünk koncepciót, végezzünk kutatást a diákokkal, és koncentráljunk néhány fő szempontra, amelyek a dokumentumfilm alapvető struktúráját jelenthetik, például:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● A probléma meghatározása ● A helyzet megértése

	<ul style="list-style-type: none"> • Megoldások keresése • A változás támogatása és előmozdítása <p>Legyenek kreatívak a diákok. Elmesélhetik az adott területre / helyre tett látogatásuk során szerzett tapasztalataikat, interjúkat készíthetnek az ott dolgozó emberekkel, vagy olyan emberekkel, akik gyakran látogatnak tengerpartra és észrevették a műanyagszennyezést, vagy írhatnak egy egyszerű forgatókönyvet egy műanyagpalack útjáról.</p>
Tippek & Ajánlások	A tevékenység célja a műanyagszennyezés tudatosítása nemcsak kreatív módon, hanem formálisan is. Ne feledjük azonban, hogy nem egy professzionális dokumentumfilmet akarunk létrehozni, hanem olyat, amelyet a diákok büszkén mutatnak be. A diákok fő célja, hogy fontos dolgokat tanuljanak meg, miközben jól érzik magukat.

A tevékenység címe: "Műanyagmentes tiszta tenger"	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	A diákok műanyag hulladékot gyűjtenek a tengerparton, mivel ez a tevékenység a tengeri műanyagszennyezés hatalmas problémájának mély megértését segíti. Ez segít a diákoknak felismerni a probléma fontosságát és azt, hogy a műanyagszennyezés milyen méreteket öltött napjainkra. E tevékenység révén a diákok erősítik környezettudatosságukat, fokozzák kritikus gondolkodás módjukat a műanyagszennyezéssel kapcsolatban, megtanulják, hogyan kell együttműködni társaikkal egy fontos cél érdekében, megismerkednek a környezeti problémákkal és a műanyagszennyezéssel kapcsolatos jogszabályokkal, miközben a tengerparton takarítanak.
Szükséges anyagok	Csupán szatyor a szemétszedéshez
Helyszín	Tengerpart, folyó vagy tó.
Időtartam	Időtartama 3-4 óra lehet, amíg a diákok megismerkednek a műanyagszennyezéssel kapcsolatos jogszabályokkal, megnézik a vonatkozó dokumentumfilmet, plusz 1 nap a szemétszedés.
Instrukciók	A tanároknak kutatást kell végezniük a környezetszennyezéssel kapcsolatos hatályos jogszabályokról, különös tekintettel a műanyagszennyezésre, mind nemzeti mind uniós szinten. Miután

	<p>bemutatták eredményeiket a diákoknak, megnézhetnek egy releváns dokumentumfilmet „A plastic-free Archipelago” címmel (angol felirattal elérhető itt: https://www.youtube.com/watch?v=AQweYBlr9A8), amely bemutatja a tengeri műanyagszennyezés problémáját és annak hatását az életünkre, vagy kereshetnek hasonló dokumentumfilmet.</p> <p>Ezt követően a diákok ellátogatnak egy közeli strandra, folyóhoz vagy tóhoz, és megpróbálják megtisztítani a partszakaszt. Összegyűjtik a hulladékot, és újrafeldolgozás céljából műanyag, papír, alumínium stb. kategóriákba osztják.</p> <p>A szemétszedés során képeket készíthetnek, hogy megosszák azokat iskolai közösségükkel, illetve közzétehetik, ahol csak tudják, például a jövőbeni kampányuk során.</p>
<p>Tippek & Ajánlások</p>	<p>Célszerű az egyes országok jogszabályait és utasításait érthető módon bemutatni a diákoknak. A tanárok próbálják meg nem unalmas módon bemutatni a statisztikákat és az adatokat, hanem olyan módon, amely figyelemfelhívó a diákok számára.</p>

<p>A tevékenység címe: Hulladékgazdálkodási Magazin</p>	
<p>Célok, kompetenciák és tanulási eredmények</p>	<p>A „Hulladékgazdálkodási Magazin” egy öko-magazin lesz, amelyet diákok hoznak létre. A tevékenység során a diákok saját kutatásokat végeznek, és ennek során alaposan megértik a hulladékgazdálkodás különböző módszereit, valamint a mögöttük rejlő ökológiai és gazdasági előnyöket. Továbbá a diákok környezettudatossá válnak, összekapcsolják az iskolát a való élettel azáltal, hogy az iskolát a helyi társadalom létfontosságú részévé teszik. Ez a tevékenység felvértezheti a diákokat problémamegoldó készségekkel, és támogatja őket abban, hogy cselekedjenek a közösségükben.</p>
<p>Szükséges anyagok</p>	<p>Attól függ, hogy a diákok pontosan mit terveznek, de alapvetően nyomtatóeszközök a magazin kinyomtatásához.</p>
<p>Helyszín</p>	<p>Azok a helyek, ahol a diákok elvégezhetik a kutatásokat.</p>
<p>Időtartam</p>	<p>A tevékenység időtartama a tanár preferenciájától függ, de egy egész tanévig tarthat, mivel folyamatos munkát jelent.</p>

Instrukciók

A tevékenység kezdődhet egy szakértő előadásával, aki elmagyarázza a diákoknak, hogy a hulladékmegelőzés, az újrahasználat és az újrahasznosítás miért jobb megoldás, mint a hulladékégetés és a hulladéklerakás. Abban az esetben, ha a szakértő látogatása nem megvalósítható, a tanárok felvállalhatják a szakértő szerepét, és információkat és érveket mutatnak be saját tapasztalatuk és tudásuk alapján.

A javasolt diákmagazin cikkekből áll majd, amelyek leírják a diákok újrahasznosító üzemekben és hulladéklerakókban és egyéb helyszíneken tett látogatásait. A jobb eredmények és a tanulás kreatív módja érdekében a diákoknak egy meghatározott folyamatot kell követniük:

A diákokat csapatokba osztjuk (újságírók, fotósok, vegyészek, szerelők, ügyvédek, környezetvédők). Mindannyian a hulladékgazdálkodásról szóló ökomagazin szerzői.

Először is az ügyvédeknek tanulmányozniuk kell az európai és az országuk hulladékgazdálkodásáról szóló jogszabályokat, és információkat kell szolgáltatniuk az egész csapat számára.

Ezt követően látogatást szerveznek egy környezeti parkba, és kutatást végeznek az újrahasznosítási szokásokról (a tevékenység vezetői: újságírók és fotósok). Az újságírók interjúkat készítenek a park adminisztrációjával és azokkal az emberekkel, akik újrahasznosítás céljából látogatják a parkot. Kérdezzék meg őket az újrahasznosítás okairól (mi számít: a visszakapott pénz vagy a környezet védelme?). A fotósok fényképeket készítenek a cikkhez.

Újabb látogatást szerveznek egy hulladéklerakóban (a tevékenység vezetői: vegyészek, szerelők, környezetvédők). A hulladéklerakó az a hely, ahol a város összes hulladékát lerakják. A vegyészek, a szerelők és a környezetvédők információkat keresnek a folyamatról, miközben kérdéseket tehetnek fel arról, hogy ez a módszer miért nem tekinthető már környezetbarátnak és biztonságosnak a környezet számára, milyen mennyiségű hulladék kerül a lerakóba naponta, és milyen arányban van jelen a műanyag, a papír vagy más újrahasznosítható anyagok. Ezenkívül hasznos lenne kérdéseket feltenni az eltemetett hulladék jövőjéről, valamint a légkörre és a víztartó rétegre gyakorolt káros hatásokról.

Minden tevékenység után a diákoknak készíteniük kell egy cikket, amely tartalmazza az összes megszerzett információt és tudást, beleértve a látogatásukról készített fényképeket. A magazin megjelenése alapulhat a látogatások és tevékenységek gyakoriságán és idején, így például

	megjelenhet a tanév közepén és a végén, vagy kizárólag a tanév végén.
Tippek & Ajánlások	A fentiek ötletek a tanárokat/oktatókat kreativitására hívják. Emellett további relevánsabb tevékenységeket is megvalósíthatnak a tanév során azzal a céllal, hogy létrehozzanak egy folyóiratot, amely folyamatosan jelen van az iskolai életben. Ezenkívül a „Hulladékgazdálkodási Magazin” más tevékenységekről is közölhet információkat.

A tanulási eredmények összefoglalása

A fenti tevékenységek gyakorlásával a diákok képesek lesznek:

- ✓ összekapcsolni az iskolai és a mindennapi életet a közösségükben/környékükön,
- ✓ megismerkedni a környezeti problémákkal és a műanyagszennyezéssel kapcsolatos jogszabályokkal,
- ✓ megérteni annak a szükségességét, hogy legyen saját véleményük és álláspontjuk, és képesek legyenek beavatkozni,
- ✓ tisztelni és értékelni a különböző nézeteket és véleményeket
- ✓ felkarolni a szolidaritást és a közösséghez tartozás érzését,
- ✓ használni minden érzékszervüket a természettel való kapcsolatuk során, és így szoros kapcsolatot létesíteni vele,
- ✓ fejleszteni a kritikus gondolkodást és a problémamegoldó képességeket.

4.2.4 Közös tevékenységek

A tevékenység címe: Vita a közösség tagjaival / helyi hatóságokkal	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	Ennek a tevékenységnek az a célja, hogy a diákok érveket keressenek annak a természetes környezetnek a védelme érdekében, amelyben ők és gyermekeik élni fognak. Ezzel a tevékenységgel a diákok fejlesztik a kritikus gondolkodásukat, erősítik kommunikációs készségeiket (verbális és nonverbális), felismerik, hogyan hallathatják saját hangjukat és hogyan lehetnek cselekvő polgárok, valamint fejlesztik prezentációs készségüket, csapatmunkájukat és előadói képességeiket. Erősíteni fogják kapcsolataikat nemcsak társaikkal és tanáraikkal, hanem olyan emberekkel is, akik fontos szerepet játszanak a közösségükben, például a közösség tagjaival, a helyi hatóságokkal, valamint a helyi vagy globális civil szervezetekkel.
Szükséges anyagok	Az esemény hirdetésére szolgáló anyagok, például szórólapok, plakátok, és a kommunikációs stratégia egyéb eszközei. Két asztal és mikrofon a hangszórókhoz
Helyszín	A tevékenységre sor kerülhet az iskolán belül vagy az iskola helyi közösségének egy másik területén, például a szomszédos téren vagy a városháza mellett.
Időtartam	A diákok felkészülése a vitára, plusz maga a vita (1-2 óra).
Instrukciók	<p>A tanárok meghívják a helyi hatóságok egy vagy több képviselőjét (vagy a közösség tagjait, a helyi vagy globális civil szervezetek tagjait vagy más érdekelt feleket), hogy vegyenek részt a vitában, és kidolgozzák a vita koncepcióját, például:</p> <p><i>Az iskola közelében gyárat építenek, amely az ország minden részéből származó hulladékot eléget (műanyagot is). A polgárok ellenzik. Így a diákok vitát szerveznek a helyi hatóságokkal annak érdekében, hogy támogassák a lakóövezetüket és kifejezzék aggodalmaikat.</i></p> <p>Vagy választhatnak egy másik témát, amely jobban érdekli a diákokat vagy relevánsabb a környékükre nézve. A vitatéma kiválasztása után a diákoknak fel kell készülniük a kutatások elvégzésére. A diákokat csoportokra lehet osztani, és minden csoport más-más irányt követhet érveiben.</p>
Tippek & Ajánlások	A vita atmoszférája legyen barátságos, mivel ennek a tevékenységnek az

	a fő célja, hogy a diákok kifejezhessék magukat és megvédjék a tiszta természeti környezethez fűződő jogaikat.
--	--

A tevékenység címe: Együttműködés helyi / globális civil szervezetekkel	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	A helyi vagy globális civil szervezetekkel folytatott kreatív együttműködés révén a diákok jobban megismerik a környezeti és fenntarthatósági kérdéseket. A környezetszennyezés ellen küzdő civil szervezetek gyakorlati környezeti oktatást nyújthatnak. Így a diákok motivációt és inspirációt nyerhetnek a környezetbarátabb társadalom irányába történő fellépéshez, miközben erősítik a közösséghez tartozás érzését. E tevékenység révén érezni fogják, hogy erőfeszítéseiket komolyan veszik, és ennek eredményeként elkezdik fejleszteni társadalmi és környezeti aktivista képességeiket.
Szükséges anyagok	A kiválasztott tevékenységektől függ.
Helyszín	A diákok meglátogathatják a környezetszennyezés ellen küzdő helyi civil szervezeteket, ha ez lehetséges.
Időtartam	Ennek a tevékenységnek az időtartama attól függ, hogy mennyi időt akarnak a tanárok ráfordítani. Annak érdekében, hogy ez a tevékenység hatásos legyen, a tanároknak időt kell szánniuk arra, hogy kapcsolatba lépjenek a helyi vagy globális civil szervezetekkel, megbeszélést szervezzenek, és megszervezzék a javasolt eseményeket, workshopokat vagy kampányokat.
Instrukciók	<p>A tanárok felelősek azért, hogy találjanak megfelelő (helyi vagy globális) civil szervezetet, amely értékes környezeti oktatást tud nyújtani diákjaik számára.</p> <p>Ha a kiválasztott civil szervezet helyi, a tanárok látogatást szervezhetnek ott, vagy a civil szervezet képviselője eljőhet az iskolába, hogy bemutassa munkáját. Globális civil szervezet esetében online találkozót szervezhetnek.</p> <p>A kiválasztott civil szervezet workshopot szervez a diákoknak, hogy tájékozódjanak a környezeti problémákról és a műanyagszennyezésről, és felkutassák a felelősségteljesebb állampolgárság érdekében tett fellépés lehetséges módjait. Más iskolák diákjait is meghívhatjuk mind a műhelymunkára, mind bármely más szervezett akcióra.</p>

	Ezt követően a diákok és az NGO-k szervezhetnek egy eseményt vagy kampányt az emberek tájékoztatására a műanyagszennyezésről, valamint tájékoztató előadást tarthatnak az akcióikról, terjeszthetik projektjeiket és eredményeiket.
Tippek & Ajánlások	A tanárok együttműködést alakíthatnak ki számos civil szervezettel a világ minden tájáról. Mivel lehetséges, hogy a diákok nem tudnak angolul, akár egy globális civil szervezet általi közlemény a diákok erőfeszítéseiről és projektjeiről is boldoggá teheti őket, és úgy érezhetik, hogy munkájukat megbecsülik és elismerik.

A tevékenység címe: Műanyagmentes Hősök tere	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	A diákok feladata lesz megtalálni és megtisztítani egy hulladék által sújtott területet, például egy elhagyott, szeméttel teli parkot. Ezen értékes tevékenység révén a diákok aktívan bevonódnak a helyi környezet rendbetételébe, és úgy érzik majd, hogy egy olyan tevékenység részesei, amely fontos a társadalmuk, a közös szempontjából. Ezen kívül a diákok részt vesznek egy kutatáson alapuló tanulási folyamatban, amely fejleszti kritikai gondolkodásukat, miközben a környezetükben keresnek megoldandó problémákat. Így erősödik a jellemük, ami által felelős állampolgárokká válnak, akik aktívak és törődnek a közvetlen környezetükkel és társadalmukkal.
Szükséges anyagok	Zsákok a szemét szelektív összegyűjtésére.
Helyszín	Egy iskolához közeli terület (pl. park, tér).
Időtartam	Időt igényel a megfelelő terület keresése, a plakátok és egyéb figyelemfelhívó eszközök diákok általi elkészítése. Valamint szükséges egy egész nap magára a szemétszedésre.
Instrukciók	Minden városban találhatunk egy olyan területet, amely nagyobb gondozást igényel, elhagyatott, esztétikailag vagy egészségügyi szempontból nem kifogásolható állapotban van. Sokak környezetében akadnak parkok, közeli terek, amelyek tele vannak szeméttel, a helyi hatóságok pedig nem oldják meg ezt a problémát. A diákoknak találniuk kell egy ilyen helyet, majd fényképeket kell készíteniük róla, dokumentálva az állapotát. Ezt követően javaslatot kell

	<p>kidolgozniuk a terület megtisztítására, és létre kell hozniuk a „Műanyagmentes Hősök terét”.</p> <p>Kezdjük ötletbörzével az iskolában. A résztvevők írjanak fel minden ötletet egy táblára. Kezdjék meg az ötletek kidolgozását kis csoportokban. Készítsenek rajzot: Hogyan képzelem el a Műanyagmentes Hősök terét? Mutassák meg egymásnak a rajzokat, majd dolgozzanak együtt és gondolkodjanak el azon, hogy mit érhetnek el ezzel az akcióval.</p> <p>Lépjenek kapcsolatba a helyi hatóságokkal, vagy akár magával a polgármesterrel. Kérjenek tőle időpontot, és jelezzék, hogy szeretnék prezentálni a terveiket és támogatást kérni a tervek megvalósításához. Végül pedig szervezzék meg a szemétszedő, tisztító akciót, amely során új életet lehelnek a kiválasztott területbe.</p> <p>Fontos a projekt külső kommunikálása is, hogy a helyi emberek tájékoztatást kapjanak és segíthessenek. Sosem lehet tudni, honnan érkezik a segítség.</p> <p>Mindemellett a diákok kreatív művészeti alkotásokkal is hozzájárulhatnak a hulladék- és műanyagmentes park megvalósulásához. Íme néhány ötlet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● közösségi tér létrehozása: például raklapból készült padok, asztalok, virágágyás gyógynövényekkel, jól megtervezett tűzrakóhely, nyersanyagokból épített játszótér. ● figyelemfelkeltés, például szórólapokkal és plakátokkal. ● madárbarát létesítmények: madárasztal, madárfürdők. ● hulladékmentes életmód promótálása, például komposztálópont vagy szelektív hulladékgyűjtő edények elhelyezése.
<p>Tippek & Ajánlások</p>	<p>A takarítás során a diákok szervezhetnek különböző előadásokat, vagy meghívhatják szüleiket és más iskolák tanulóit, hogy ők is segítsenek. Érdeemes együttműködni a helyi hatóságokkal az esemény hirdetésében. A diákok létrehozhatnak egy „Műanyagmentes Hősök tere” feliratú bannert/zászlót, és az esemény végén felakaszthatják egy jól látható helyre.</p>

A tevékenység címe: „Maradékbazár”	
Célok, kompetenciák és tanulási eredmények	A tevékenység célja az, hogy a diákok rájöjjenek, hogy sok szemetünk újrafelhasználható, újrahasznosítható. Ennélfogva jobban megismerik a különböző anyagok használatát, miközben elköteleződnek a műanyagok használatának minimalizálása iránt. Sőt, miközben fejlesztik szociális készségeiket, rá fognak jönni, hogy milyen könnyű aktív állampolgárnak lenni és fenntartható döntéseket hozni.
Szükséges anyagok	Bármely újrahasznosítható anyag (pl. textilmaradékok, fröccsöntési maradványok, dobozok, kupakok stb.).
Helyszín	A tanároknak és a diákoknak meg kell keresniük egy „maradékbazárt” vagy hasonló szolgáltatást, és meg kell kezdeniük az együttműködést.
Időtartam	Ennek a tevékenységnek nincs konkrét időtartama.
Instrukciók	<p>A „maradékbazárok” (scrap stores) sok országban népszerűek. Segítenek a hulladék újrahasználatában, céljuk a hulladék csökkentése és a kreatív tevékenységeknek a kombinálása. Ezek az üzletek, amelyek gyakorlatilag kreatív hobbiboltok, a környező gyártól vásárolják alapanyagait, vagy adományként fogadják azokat. Ezek olyan maradékok, hulladékok, amelyeket biztonságosan újrahasználhatóak (pl. textilmaradékok, fröccsöntési maradványok, dobozok, kupakok stb.). A modell mindkét fél számára előnyös: az üzemeknek nem kell fizetniük a hulladékkezelési költségeket, a helyiek pedig megfizethető áron juthatnak hozzá kézműves alapanyagokhoz, komoly negatív környezeti hatás nélkül.</p> <p>A diákoknak meg kell keresni egy „maradékbazárt” vagy hasonló szolgáltatást a városukban, és megkezdeni vele az együttműködést. Gyűjthetnek annyi újrahasznosítható anyagot, amennyit csak tudnak, és odaadhatják. Érdemes hírverést is csapni az ügynek, valamint szüleiket és másokat is bátorítani a részvételre.</p>
Tippek & Ajánlások	A tevékenység folyamatos együttműködést indít el a diákok és az újrahasznosítható anyagok begyűjtésével foglalkozó szolgáltatók között. A tanároknak éreztetniük kell velük, hogy az újrahasznosítás a mindennapi élet része kell hogy legyen, a diákoknak pedig hallatniuk kell a hangjukat, hogy a szüleik és más állampolgárok is részt vegyenek az újrahasznosításban.

A tanulási eredmények összefoglalása

A fenti tevékenységek gyakorlásával a diákok képesek lesznek:

- ✓ hallatni a saját hangukat,
- ✓ fejleszteni előadói, kutatási képességüket, csapatmunkájukat és nyilvános beszédképességüket,
- ✓ részt venni több kutatáson alapuló tanulási folyamatban,
- ✓ megismerni az újrahasznosítható anyagokat,
- ✓ javítani fogékonyságukat és érzékenységüket a műanyagszennyezés minimalizálása irányába,
- ✓ végül pedig megerősíteni a társadalmi és környezeti aktivista készségeiket.

4.3 Tippek a tanároknak

Nincsenek előre lefektetett szabályok, amelyek meghatároznák a tanároknak a társadalmi aktivizmus vagy környezeti aktivizmus tanításához szükséges készségeit, és amint azt már korábban említettük, egyesek úgy gondolják, hogy bárki oktathatna aktivizmust. Az igazság azonban az, hogy ez nem olyan egyszerű tanítási folyamat. Ezért a tanároknak fejleszteniük kell képességeiket a társadalmi és környezeti aktivizmus osztályterembe való behozása érdekében, és lehetőséget kell biztosítaniuk diákjaiknak, hogy aktív állampolgárok lehessenek, és „maguk legyenek a változás, amelyet a világban látni szeretnének”.

Továbbá, kulcsfontosságú, hogy „a diákok úgy érezzék, hogy elfogadják, megbecsülik, befogadják és támogatják őket az iskolai társadalmi környezetben” (Goodenow, 1993). Ennek a nézetnek megfelelően és figyelembe véve, hogy minden gyermek egyedi személyiséggel rendelkezik, néhány hasznos javaslatot teszünk, amelyek hatékonyan segíthetik a tanárokat tanítási útjuk során, valamint a társadalmi és környezeti aktivizmus fejlesztésében, diákjaikkal együttműködésben.

Aktív meghallgatás

Az aktív meghallgatás gyakorlása révén a tanár számos fontos célt érhet el a tanítási folyamat során. Ezt a hozzáállást alkalmazva a tanárok jobban megismerik diákjaikat, és inspirálódhatnak egy olyan tanítási folyamat kidolgozására, amely a diákok személyiségéhez és igényeihez igazodik.

- A tanár próbáljon nyitott környezetet teremteni, és ösztönözze a diákokat, hogy fejezzék ki magukat, ötleteiket és aggályaikat a társadalmi és környezeti problémákkal kapcsolatban. A cél az, hogy elkerülje az ítélezést, ehelyett a figyelmét és energiáját fordítsa a beszélő diákra.
- Legyen empátikus, és mutassa meg, hogy valóban érti, mit akar mondani a diák. Tegyen fel biztató kérdéseket, bátorítsa őket ötleteik, gondolataik kifejtésére.
- Használjon nonverbális eszközöket, mint a támogató hangsúly és szemkontaktus, így a diák érezni fogja, hogy tényleg megérti őt.
- Figyelje a diákok nonverbális jeleit, hogy észrevehesse, ha kellemetlenül, kényelmetlenül érzik magukat.

Kreatív környezetet kiépítése

A diákok eltérő módon kezelhetik a tanulást és a kognitív gondolatokat. Következésképpen a tanároknak inspiráló környezetet kell teremteniük, ahol mindenki szabadon kifejtheti elképzeléseit, és meghatározhatja saját irányát az aktivizmus felé a társadalmi és környezeti problémák hasznos és innovatív megoldása érdekében. Ezért:

- Ha a diákoknak nehéz a szociális vagy környezeti problémák megoldására gondolni, akkor a tanár először próbálja megosztani ötleteit, támogatást nyújtani nekik, és

ösztönözni őket arra, hogy valami hasonló vagy akár egészen más irányba gondolkodjanak.

- A tanár használjon mindig egyszerű nyelvezetet, és próbálja meg egyszerű szavakkal elmagyarázni a társadalmi és környezeti problémákat, valamint a kezelésük módját.

Legyen az erősítés és inspiráció forrása

Amint a tanárok képesek hatékony tanulási légkört létrehozni az építő jellegű párbeszéd érdekében, amely magában foglalja a nézőpontok és tapasztalatok sokféleségét, ösztönözhetik a diákok mindennapi életét befolyásoló valós problémákkal kapcsolatos párbeszédet. Próbálják meg táplálni a diákok képzeletét, hogy megoldást keressenek arra, hogy másokkal együtt aktívak lehessenek közösségeikben. Fontos szempont az is, hogy a diákok képesek legyenek kockázat vállalására, és elhagyják a lámpalázukat, hogy kifejezzék saját magukat és megosszák ötleteiket. Bátorítsák őket, hogy teszteljék ötleteiket barátaikkal és szüleikkel.

Cselekvés

Alapvető fontosságú megemlíteni a cselekvés fontosságát. Tanárként nem ön felel a problémák megoldásáért, de ön legyen az útmutatás, a bátorítás és az inspiráció forrása. Próbálja megkérdőjelezni ötleteiket, javaslataikat és megoldás tervüket, és készítse őket arra, hogy mindent alaposan megvizsgáljanak. Biztassa őket, hogy teszteljék ötleteiket és kreatív megoldásaikat az iskolában és a közösségeikben. Fontos az is, hogy lehetővé tegyék a diákok számára, hogy a társaikkal való interakciójuk révén kifejezhessék magukat. Bátorítsa őket, hogy készítsenek plakátokat, dalokat vagy transzparenszeket gondolataik, érzéseik és aggodalmaik művészetben és szimbolikán keresztül történő közléséhez.

Építő jellegű visszajelzés

A támogató és konstruktív visszajelzés arra ösztönözheti a diákokat, hogy megkérdőjelezzék saját ötleteiket, megoldásaikat, a tanároknak pedig motiválniuk kell őket arra, hogy gondolkodjanak és továbbfejlessék saját megoldásaikat. Ennélfogva hasznos lehet visszajelzést adni pozitív és kedves hangvétellel, ugyanakkor objektív módon. Legyen megértő és bátorító. Segítsen nekik felismerni az alternatív megközelítéseket vagy a lehetséges megoldásokat, különböző szempontokból vizsgálva a dolgokat. Bátorítsa őket, hogy értsék meg teljes mértékben, hogy a kis cselekedetek hatalmas változást hozhatnak. Meg kell tanulniuk, hogy bármilyen elképzelésük van a társadalom fejlődéséről, az jelentős pozitív hatással lehet jelen társadalmi környezetükre.

5 Hivatkozások

- (IPCC), I. P. (2013). *Climate change 2013: the physical science basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Atkinson, J. D. (2017). *Journey into Social Activism: Qualitative Approaches*. New York, NY: Fordham University Press.
- Berkowitz, A. R., Ford, M. E., & Brewer, C. A. (2005). A framework for integrating ecological literacy, civics literacy, and environmental citizenship in environmental education. In E. A. Johnson, & M. J. Mappin (Eds.), *Environmental Education and Advocacy: Changing Perspectives of Ecology and Education* (pp. 227-267). Cambridge: Cambridge University Press.
- Biesta, G. (2011). *Learning democracy in school and society: Education, lifelong learning, and the politics of citizenship*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Briscoe, F., & Gupta, A. (2016). Social Activism in and around organizations. *The Academy of Management Annals*, 10(1), 671-727. doi:10.1080/19416520.2016.1153261
- Corner, A., Roberts, O., Chiari, S., Völler, S., Mayrhuber, E. S., Mandl, S., & Monson, K. (2015). How do young people engage with climate change? The role of knowledge, values, message framing, and trusted communicators. *WIREs Climate Change*, 6(5), 523-534. doi:10.1002/wcc.353
- Davies, I., Hampden-Thompson, G., Calhoun, J., Bramley, G., Tsouroufli, M., Sundaram, V., . . . Jeffes, J. (2013). Young People's Community Engagement: What Does Research-Based and Other Literature Tell us About Young People's Perspectives and the Impact of Schools' Contributions? *British Journal of Educational Studies*, 61(3), 327-343. doi:10.1080/00071005.2013.808316
- Dobson, A. (2007). Environmental Citizenship: Towards Sustainable Development. *Sustainable Development*, 15, 276-285. doi:10.1002/sd.344
- Dumitrascu, V. (2015). Social Activism: Theories and Methods. *Revista Universitară de Sociologie*(1), 84-94.
- Elkind, D. (1985). Ecocentrism redux. *Development Review*, 5, 218-226.
- ENEC, E. N. (2018). *Defining "Environmental Citizenship"*. Retrieved from <http://enec-cost.eu/our-approach/enec-environmental-citizenship/>
- Erikson, R. S., & Stoker, L. (2011). Caught in the draft: the effects of Vietnam draft lottery status on political attitudes. *American Political Science Review*, 105(2), 221-237. doi:10.1017/S0003055411000141
- Fisher, S. R. (2016). Life trajectories of youth committing to climate activism. *Environmental Education Research*, 22(2), 229-247. doi:10.1080/13504622.2015.1007337

- Fløttum, K. T., Dahl, T., & Rivenes, V. (2016). Young Norwegians and their views on climate change and the future: findings from a climate concerned and oil-rich nation. *Journal of Youth Studies, 19*(8), 1128-1143. doi:10.1080/13676261.2016.1145633
- Freire, P. (1973). *Pedagogy of the oppressed*. London: Penguin Books.
- Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools, 30*, 79-90.
- Henderson, H. (1974). Information and the new movements for citizen participation. *American Academy of Political and Social Science Annals, 412*, 34-43.
- Huish, R. (2013). Dissent 101: teaching the "dangerous knowledge" of practices of activism. *Canadian Journal of Development Studies, 34*(3), 364-383. doi:10.1080/02255189.2013.809334
- Johnson, L., & Morris, P. (2010). Towards a framework for critical citizenship. *Curriculum Journal, 21*(1), 77-96.
- Kahne, J., & Sporte, S. (2008). Developing citizens: The impact of civic learning opportunities on students' commitment to civic participation. *American Educational Research Journal, 45*(3), 738-766. doi:10.3102/0002831208316951
- King, B. G., & Soule, S. A. (2007). Social movements as extra-institutional entrepreneurs: The effect of protests on stock price returns. *Administrative Science Quarterly, 52*(3), 413-422.
- Larson, R. (2000). Toward a psychology of positive youth development. *American Psychologist, 55*, 170-183.
- Larson, R., & Hansen, D. (2005). The Development of Strategic Thinking: Learning to Impact Human Systems in a Youth Activism Program. *Human Development, 48*, 327-349. doi:10.1159/000088251
- Levinson, M. (2012). *No citizen left behind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Lewicki, A., & O'Toole, T. (2017). Acts and practices of citizenship: Muslim women's activism in the UK. *Ethnic and Racial Studies, 40*(1), 152-171. doi:10.1080/01419870.2016.1216142
- Lewis-Charp, H., Cao Yu, H., & Soukamneuth, S. (2006). Civic Activist Approaches for Engaging Youth in Social Justice. In S. Ginwright, P. Noguera, & J. Cammarota (Eds.), *Beyond Resistance! Youth Activism and Community Change: New Democratic Possibilities for Practice and Policy for America's Youth* (pp. 21-35). New York, NY: Routledge.
- Lucas, S. (1980). Coming to Terms with Movement Studies. *Central States Speech Journal, 31*(4), 255-266.
- Males, M. (2006). Youth Agency, Resistance, and Civic Activism. In S. Ginwright, P. Noguera, & J. Cammarota (Eds.), *Beyond resistance! Youth activism and community change: New*

- democratic possibilities for practice and policy for America's children* (pp. 301-318). New York, NY: Routledge.
- Marcia, J. (1980). Identity in adolescence. In J. Adelson, *Handbook of adolescent psychology*. New York, NY: Wiley.
- Marcuse, H. (1964). *One dimensional man*. Boston: Beacon Press.
- McFarland, D., & Thomas, R. (2006). Bowling young: How much voluntary organisations influence adult political participation. *American Sociological Review*, 71, 401-425.
- McLaren, P. (2003). Critical pedagogy: A look at the major concepts. In A. Dandar, M. Baltodano, & R. Torres (Eds.), *The critical pedagogy reader* (pp. 69-96). New York, NY: Routledge Falmer.
- McLaren, P., & Farahmandpur, R. (2005). *Teaching against global capitalism and the new imperialism: A critical pedagogy*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Mitra, D., & Serriere, S. C. (2012). Student Voice in Elementary School Reform: Examining Youth Development in Fifth Graders. *American Educational Research Journal*, 79(4), 743-774. doi:10.3102/0002831212443079
- Ojala, M. (2012). Hope and climate change: the importance of hope for environmental engagement among young people. *Environmental Education Research*, 18(5), 625-642. doi:10.1080/13504622.2011.637157
- Pallet, H. (2017). Environmental citizenship. In M. Goodchild, A. Kobayashi, L. Weidong, D. Marston, D. Richardson, & N. Castree (Eds.), *The International Encyclopedia of Geography: People, the Earth, Environment, and Technology*. Hoboken, New Jersey: Wiley Blackwell.
- Putman, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, NY: Simon & Schuster.
- Rootes, C. (2003). The transformation of environmental activism: an introduction. In C. Rootes (Ed.), *Environmental Protest in Western Europe* (pp. 1-19). Oxford: Oxford University Press. doi:10.1093/0199252068.001.0001
- Ross, A. (2012). Education for active citizenship: Practices, policies and promises. *International Journal of Progressive Education*, 8(3), 7-14.
- Rubin, B., Ayala, J., & Zaal, M. (2017). Authenticity, aims and authority: Navigating youth participatory action research in the classroom. *Curriculum Inquiry*, 47(2), 175-194. doi:10.1080/03626784.2017.1298967
- Sherrod, L. R. (2003). Promoting the development of citizenship in diverse youth. *PS: Political Science and Politics*, April Issue.
- Sherrod, L. R. (2006). Promoting citizenship and activism in today's youth. In S. Ginwright, & R. Watts (Eds.), *Beyond resistance! Youth activism and community change: New*

- democratic possibilities for practice and policy for America's children* (pp. 287-299). New York, NY: Routledge.
- Sherrod, L., Flanagan, C., Kassimir, R., & Bertelsen, A. (2005). *Youth activism: An international encyclopedia*. Westport, CT US: Greenwood Press=Greenwood Publishing Group.
- Smederevac-Lalic, M., Finger, D., Kovách, I., Lenhardt, M., Petrovic, J., Djikanovic, V., . . . Boeve-de Pauw, J. (n.d.). Knowledge and Environmental Citizenship. In A. C. Hanjichambis, D. Paraskeya-Hanjichambi, J. Boeve-de Pauw, M.-.. Knippels, P. Reis, J. cincera, & N. Gericke (Eds.), *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education* (Vol. 4). Cham: Springer. doi:10.1007/978-3-030-20249-1_5
- Sonu, D. (2009). Social Justice Must Be Action: Obligatory Duty and the Institutionalizing of Activism in Schools. *Journal of Curriculum Theorizing*, 25(2), 90-104.
- Strazdin, L., & Skeat, H. (2011). *Weathering the future: climate change, children and young people, and decision making*. Canberra: Australian Research Alliance for Children and Youth.
- Sullivan, I. (2000). *An Emerging Model for Working with Youth: Community Organizing + Youth Development = Youth Organizing*. New York, NY: The Funders' Collaborative on Youth Organizing (FCYO).
- Taylor, V., & Van Dyke, N. (2004). 'Get up, stand up': Tactical repertoires of social. In D. A. Snow, S. A. Soule, & H. Kriesi (Eds.), *The Blackwell companion to social movements* (pp. 262-293). Malden, MA: Blackwell.
- Tilly, C. (1978). *From mobilization to revolution*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Torres, M. A. (2007). Youth activists in the age of postmodern globalization: notes from an ongoing project. *Children, Youth and Environments*, 17(22), 541-562.
- van Zomeren, M., Portmes, T., & Spears, R. (2008). Toward an integrative social identity model of collective action: A quantitative research synthesis of three socio-psychological perspectives. *Psychological Bulletin*, 504-535. doi:10.1037/0033-2909.134.4.504
- Veugeles, W. (2007). Creating a critical-democratic citizenship education: Empowering humanity and democracy in Dutch education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 37(1), 105-119. doi:10.1080/03057920601061893
- Westheimer, J., & Kalne, J. (2004). What kind of citizen?: The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
- Wood, B. E., Taytor, R., Atkins, R., & Johnston, M. (2018). Pedagogies for active citizenship: Learning through affective and cognitive domains for deeper democratic engagement. *Teaching and Teacher Education*, 75, 259-267. doi:10.1016/j.tate.2018.07.007
- Youniss, J., & Levine, P. (2009). *Engaging young people in civic life*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.

Zembylas, M., & Bekerman, Z. (2016). Key issues in peace education theory and pedagogical praxis: Implications for social justice and citizenship education. In A. Peterson, R. Hattam, M. Zembylas, & J. Arthur (Eds.), *The Palgrave international handbook of education for citizenship and social justice* (pp. 265-284). London: Palgrave MacMillan UK.